

L'economia balear posada en evidència: un avís per al Hard Rock?

L'economia balear no para de perdre posicions en els rànquings de renda per càpita i productivitat. La comparació amb altres NUTS (Nomenclatura de les Unitats Territorials Estadístiques) europees pel que fa a mitjanes relatives i a la pròpia base de punt de partida era esperable, però no la de dins del mateix estat espanyol, tant des de les posicions inicials com respecte a les mitjanes. Ja fa molts anys que el creixement dels agregats de valor afegit de les Illes són un miratge. Es creixia en PIB però no en renda per càpita. El model econòmic i la baixa productivitat en el sector serveis en són l'explicació immediata. Val a dir que per fi es reconeix i s'identifica el problema, segons mostren les dades de l'INE, i que recentment s'estan fent esforços per revertir-lo, tot i les dificultats que provoca el curttermisme en què es mou la política econòmica ancorada en l'*statu quo*.

Anem, però, a pams. Fa molt de temps que alguns ho estem advertint, i ara es constata la diagnosi amb la prognosi que donen les dades. Com es pot veure amb claredat, cap comunitat autònoma té pitjor registre que les Balears en aquest segle en renda real per càpita. Només les Canàries exhibeixen un registre similar, tot i que és sabuda l'elevada economia submergida existent en aquesta regió, sobretot procedent del sector agrari. Les Illes han perdut renda per càpita en termes reals entre el 2000 i el 2021. Entorn del 22% en el total del període! I, en particular, entre el 2013 i el 2021: un 6,2%. Això pot ser contraintuïtiu per a aquells que havien fabricat la idea d'una economia balear d'èxit del braçet del *desarrollisme*. Certament, ho ha estat en la generació de divises per a la balança de pagaments espanyola i per a la creació d'ocupació (no importa de quina mena). El perjudici s'ha ba-

GUILLEM LÓPEZ CASASNOVAS

CATEDRÀTIC D'ECONOMIA DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA

sat en l'evolució de les xifres de creixement absolut; d'un any per l'altre, creixia en volum el valor afegit brut (VAB) sobre la base de trinxar territori fent més del mateix i sense comptabilitzar el deteriorament patrimonial i mediambiental. Amb això s'ha ignorat reiteradament que renda no és riquesa (patrimoni) i que el benestar s'ha de vincular, si de cas, a la renda disponible per càpita, tot considerant la seva distribució, i al manteniment dels balanços patrimonials. Per tant, es tracta d'un concepte relatiu a la generació sostenible de producte interior brut per al qual el denominador (la població) importa. Ha crescut el VAB, però més ho ha fet la població, i hem acabat amb un pitjor benestar relatiu. A més, la xifra agregada de producció ha anat creixent per la quantitat d'ocupació creada, que, tot i tenir cada cop un valor afegit més baix, ha fet que la suma total lluis en excés. És una ocupació que s'acompanyava de molts inactius: agrupaments familiars i elevada natalitat (relativa). La productivitat per ocupat no ha millorat amb un sector de serveis de baixa qualificació (tothom pot trobar alguna mena de feina) al qual s'ha afegit l'abandonament escolar dels joves a la cerca de comprar-se, com a molt, la primera moto. Això és prou diferent del que es pot veure en productivitat a les comunitats amb economies més industri-

alitzades, amb menys necessitat d'importar treballadors forans, o que ho han fet amb coeficients actius/passius més baixos. Si aquesta és la situació de les Illes en termes de ràtio del PIB per càpita, encara és pitjor en termes de renda disponible, vist el paper de l'acompanyament d'ajuts i subsidis públics fet per la comunitat balear davant d'aquella evolució. Es tractaria altrament d'apaivagar la conjuntura viscuda amb les transferències públiques o en espècie del que no donava el mercat de treball. Aquest dèficit d'actuació ha estat una constant en tot el període de la mà d'un magre sistema de finançament autònom de la comunitat. Ha predominat la visió espanyola de les bones xifres del creixement absolut i la generació de prou excedents empresarials.

Amb la situació viscuda pateix sempre inicialment el treballador nouvingut, i després tots, autòctons o no, més fràgils. Qui migra, des del treball precari o havent de passar per la renda complementària de l'economia submergida. També l'autòcton que no troba bones feines que li permetin emancipar-se de les llars familiars. El poder de mercat que ha donat la concentració hotelera ha fet la resta: pressió per salaris baixos, que no poden repercutir el cost de vida diferencial, i buscar garantir beneficis, tot i la baixa productivitat.

Fi de la història, prou anunciada, prou menystinguda. Tot un avís per al model Hard Rock que s'està impulsant al país. En definitiva, a l'hora de jutjar la situació econòmica, el que compta és el valor relatiu (per càpita) i no l'absolut. El que cal mirar és la renda disponible real (segons capacitat adquisitiva) i no la monetària, observant les variàncies (la desigualtat) i no només les mitjanes, i sense oblidar mai que, així i tot, renda no és sinònim de benestar ni individual ni col·lectiu.